

NORVEŠKA AVANTURA

Kroz fjordove i visoke ravnjake: veličanstvena prirodna čuda na sjeveru Europe

Norveška graniči s Rusijom, Finskom i Švedskom, a oplakuju je Sjeverno ledeno more, Sjeverno more i Norveško more: kraljevstvo je neusporedivo lijepim krajolicima – čas divljim, čas ljupkim. No, za velike udaljenosti trebalo bi svakako planirati dovoljno vremena.

Norveško kopno iznenađujuće je dobro povezano uglavnom asfaltiranom cestovnom mrežom. Čak i ondje gdje je priroda surova i gruba tako da se na prvi pogled više ne može dalje, prometuju trajekti, prolaze tuneli, stoje mostovi. U pravilu se može stići čak i do najmanjih zaseoka i najudaljenijih mjesta na obali. Ali ipak, putovanje u ovoj izduženoj zemlji traje, zbog izvanredne morfologije i propisanih najviših dopuštenih brzina, dulje nego što bi čovjek zamislio planirajući put kod kuće. No prometni čepovi i crvena svjetla na semaforu zato su rijetkost.

Legendaran je tzv. Hurtigruten koji postoji već 110 godina: 2500 morskih milja duga brodska veza između Bergena i Kirkenesa na ruskoj granici koja je prvotno bila uspostavljena radi opskrbe poštom i robom. U međuvremenu se stalna veza koja se naziva "Kraljevska cesta 1" pročula kao jedno od najljepših brodskih putovanja na svijetu.

S geografskog stajališta norveško kraljevstvo potpuno je drukčije od svih europskih država. Ni jedna zemlja na našem kontinentu nije dulja (1752 km), jedva da je koja tako uska kao Norveška (bez polarnih posjeda), koja ima otprilike površinu Njemačke. Gotovo polovica Norveške nalazi se na visini iznad 500 m. Njezina brda nisu previsoka – najviše brdo ne doseže ni 2500 m – no gotovo četvrtina zemlje nalazi se u alpskim, djelomično ledenjačkim zonama i zauzima prostrane ravnice bez stabala iznad 1000 m visine. Većinom pusti, veći dio godine snijegom pokriveni ravnjaci – fjell – prekriveni su tresetištima i jezerima.

S druge strane polarnog kruga i na visinama ne živi ni jedan čovjek dokle pogled seže. Izuzev Osla, Bergena, Trondheima i Stavangera nema gradova s više od 100 000 stanovnika u golemoj zemlji u kojoj 4 od 5 ljudi živi na pučini ili fjordovima.

Norveška bogato razvedena obalna crta zajedno s obalama fjordova dugačka je 28 000 km, što je više od polovice opsega Zemlje. Gotovo da i nije izgrađena, a zahvaljujući Golfskoj struji tijekom cijele godine nema leda.

Kad ne bi bilo tople morske struje, norveško kopno bilo bi pokriveno ledom kao daleki dijelovi norveških polarnih posjeda. Norveško fjordovi – najpoznatiji su Geiranger, Hardanger i Sognefjord – jednostavno su turistička atrakcija. Doline ispresijecane ledenjacima – većinom dramatične, katkad uske, katkad široke, često razgranate – i zajevo su bili preplavljeni prilikom povećanja morske razine

nakon ledenog doba. Topla Golska struja odgovorna je i za obilne ljetne oborine s kojima treba često računati. Kratki ljetni mjeseci blagi su i sjeverno od polarnice – u "carstvu sunca Ivanjske noći" – i noću svijetli kao danju. Posebno raspoloženje u to doba često je povod za razuzdano slavlje. Hladna polovica godine, naprotiv, obiluje snijegom i mrakom.

Oko 4 milijuna Norvežana nisu građani Europske unije; prema tome, i dalje plaćaju u krunama. Nakon stoljetne strane vladavine i tutorstva Danaca, Šveđana i Nijemaca "zaslužili" su tu ekskluzivnost. I bez direktiva i novca iz Bruxellesa zemlja živi sjajno. Ribolov, bogata nalazišta nafte u Sjevernom moru i turizam učinili su predivno "carstvo divova i patuljaka" imućnim.

Ruta po Nordkappu: na oko 4000 km dugom putovanju prema Nordkappu doživljava se fascinantna norveška priroda sa svojim ledenjacima, slapovima, visokim planinama i visoravnima, obalom i mnogobrojnim fjordovima iz prve ruke. Među kulturne vrhunce ubrajaju se stari lučki i rudarski gradovi, zanimljivi crteži u stijenama i drvene crkve (*stavkirke*).

OSLO

Na kraju istoimenog fjorda oko 100 km prema unutrašnjosti kopna, okružen predivnim šumovitim brežuljcima, leži norveški glavni grad Oslo, čiji počeci sežu u 11. stoljeće. Oslo se prije zvao Kristiania (do 1925.) te je imao različito političko i gospodarsko značenje. Iako grad ima jedva pola milijuna stanovnika, po površini je jedan od najvećih u Europi. Najveći lučki grad istodobno je najvažnije norveško trgovačko i industrijsko središte.

U središtu grada vrijedi pogledati: novu vijećnicu (1931. – 1950.), simbol grada s bogato opremljenom unutrašnjosti i najvećim tornjem sa satom u Europi. Tvrđava Akershus (oko 1300.) jedna je od najvažnijih srednjovjekovnih građevina u zemlji; Nacionalna galerija, najveća zbirka slika i skulptura u Norveškoj; kraljevski dvorac (smjena straže u 13:30 sati). Izvan središta grada: Holmenkollen, zimsko sportsko središte sa skijaškim muzejom; Munchov muzej; Vigelandpark (Frognerpark) sa 200 monumentalnih djela Gustava Vigelanda u bronci i kamenu; muzejski poluotok Bygdøy s Vikingskipshusetom (tri broda iz 9. Stoljeća); muzej Kon-Tikija sa splavi Thora Heyedahla (Kon-Tiki, RA I, RA II); Fram-Museet.

KONGSBERG

Na vrijeme iskapanja srebra, koje je nakon 330 godina obustavljeno 1957., podsjeća rudarski muzej. U starim jamama Sagrenda možete možda doživjeti prvi sustav dizala na svijetu koji se sastoji od ljestava što se kreću gore i dolje.

HEDDAL I EIDSBORG

U Telemarku stoji prva drvena crkva u Norveškoj (1147.) s galerijom (*svalgang*) koja je služila i kao zaštita od vremenskih nepogoda i za čuvanje oružja. Za drvenu crkvu u Eidsborgu odvaja se cesta 45 kod Oftea (smjer Dalen). Neobično je što su zidovi crkve prekriveni drvenim daskama. Četiri kilometra iza Rødala cesta 13 odvaja se prema Stavangeru. U daljnjem tijeku E134 prelazi južnu Hardangerviddu.

HARDANGERVIDDA

Najveća europska visoravan fascinantno je planinarsko područje i stanište rijetkih životinjskih vrsta. Od Skarsmoa put vodi prema sjeveru državnom cestom 13. Točno na cesti nalazi se Låtefossen koji se divlje pjeni. Zbog jednog od najljepših slapova isplati se mali izlet iz Kinsarvika (50 km) duž Eidfjorda prema Fosslju. Ovdje se na rubu visoravni Vøringfossen ruši 170 m u dubinu.

Iz Kinsarvika prometuju trajekti preko Utnea u Kvanndal na Hardangerfjordu. "Kralj fjordova" ulazi široko razgranat duboko u kopno, dugačak je 179 km i dubok do 830 m. Preko visokog platoa Kvamskogen ruta vodi dalje u brda.

BERGEN

Najpoznatija ulica staroga hanzeatskoga grada je Bryggen sa slikovitim starim skladištima (UNESCO-va kulturna baština). Isplati se osim toga pogledati i ribarsku luku, katedralu i crkvu sv. Marije iz 12. stoljeća te muzej na otvorenome Gamle Bergen.

VIKSØYRI

Cesta E16 vodi uz više jezera prema Vossu s najstarijom drvenom kućom u Norveškoj "Finnefloftet" iz 13. stoljeća. U nastavku puta isplati se skrenuti kod Vinjea do Sognefjorda (40 km). Kod Viksøyrija (drvena crkva) vidi se najveći norveški fjord: dugačak je 180 km, mjestimično širok samo 5 km i dubok do 1200 m.

STALHEIMSKLEIVA I NÆRØYFJORD

Trinaest kilometara iza Oppheima cesta vodi do hotela Stalheim s fantastičnim pogledom. Najstrmija norveška cesta sa 13 serpentina spušta se do Nærøyfjorda. To je najduži fjord u Norveškoj; stijene su visoke do 1200 m. Na putu se nalaze dva impresivna slapa, Stalheimfossen (126 m) i Sivlefoss (240 m).

Glavna ruta vodi od Gudvangena prema Kaupangeru i dalje prema Sogndalu; vožnja fjordovima kroz Nærøyfjord, Aurlandsfjord i Sognefjord ubraja se među najljepše u cijeloj Norveškoj.

BORGUND

Najbolje očuvana drvena crkva u zemlji može se razgledati ako se cestom E16, nakon prijelaza novog, više od 20 km dugačkog kanala, skrene u unutrašnjost kopna. Crkva je podignuta oko 1150. godine i poznata je po bogatim intarzijama. Ima zvonik nalik na pagodu.

CESTA ZA JOTUNHEIMEN I SOGNEFJELL

Između Sogndala i Loma prolazi najviši i najspektakularniji norveški cestovni prijevoj. Vodi strmom cestom punom serpentina u brda Jotunheimena. Uokolo strši više od 200 neobičnih vrhunaca od 2000 m, a među njima i dva najviša: Galdhøpiggen (2469 m) i Glittertinden

(2464 m). Sognefjell je visoki ravnjak ispresijecan jezerima. Zapadno od ceste pruža se najveći europski kopneni ledenjak, oko 100 km dugačak Jostedalbreen.

URNES

Malena slijepa cesta vodi do Skjoldena na istočnoj obali Lustrafjorda do drvene crkve (11. Stoljeće), najstarije od 29 noveških drvenih crkava (UNESCO-va svjetska baština). Izvana fascinira robusnom građevinskom tehnikom, a iznutra ukrasima koji prikazuju bića iz bajki.

GEIRANGERFJORD

Dionicom kroz lijepu prirodu put se nastavlja prema Geirangeru, na Geirangerfjordu, oko 15 km dugačkom bočnom zaljevu Sunnylvsfjorda. Njegove bočne stijene uzdižu se do 800 m, mnogi slapovi slijevaju se u fjord. Fantastičan je i pogled s vidikovca Dalsnibba ispred Geirangera.

Cesta sa serpentinama Orneveien (Orlov put) vozi do brda i pruža uvijek iznova lijepe poglede na fjord. Nakon prelaska Nordalsfjorda pruža se prva mogućnost da skrenete u Ålesund (80 km).

Glavna ruta vodi kroz sutjesku Gudbrand do cestovnoga prijevoja Trollstigen i dalje prema Åndalsnesu. Ovdje se pruža druga mogućnost da dođete do Ålesunda (oko 120 km po E136). Cesta E136 prolazi Romsdalenom u smjeru istoka prema Dombås, a odatle kroz planinsko područje prema Dovrefjellu.

DOVREFJELL

Na ravnjaku stoluje Snøhetta (2286 m) koja se lijepo vidi s najviše točke na cesti na 1026 m. Surovi nacionalni park smatra se jedinim preostalim netaknutim visokoplaninskim ekosustavom u Europi. Kroz Drivdalen cesta vodi u Oppdal s muzejom na otvorenome. Na putu prema Trondheimu (E06) pruža se prilika za skretanje u Røros (120 km).

TRONDHEIM

Više od 1000 godina star grad dugo je bio norveška prijestolnica. I dalje se sve krunidbe održavaju u katedrali Nidaros. Snažna građevina podignuta je 1070. godine iznad groba sv. Olafa. Posebno je zanimljivo zapadno pročelje, bogato urešeno skulpturama. S televizijskog tornja Tyholt, tvrđave Kristiansen ili katedralnog tornja pružaju se prekrasni pogledi na krovove Trondheima.

Od Trondheima lijepa cesta E16 vodi kroz zanimljive predjele do Gronga uz obalu više fjordova. U Grongu cesta 760 uspostavlja vezu s R17, za Kystriksveien.

Cesta E06 prolazi za one kojima se žuri, dalje na sjever u smjeru Fauskea. Dionica vodi kroz šumski, čarobni Namdalen.

KYSTRIKSVEIEN

Kystriksveien je kopneni pandan legendarnom Hurtingrutenu. Pet stotina šezdeset kilometara duga dionica ubraja se među europske ceste snova. Mnogobrojni trajekti povezuju fjordove i jezera koji pružaju raznolike krajolike. No za cestu uz obalu treba imati

dovoljno vremena i novca. Za trajekte treba planirati čekanje, a i troškovi trajekta u konačnici daju znatnu svotu.

Nekoliko kilometara iza Sjone postoji mogućnost da se malom cestom 12 nakon Mo i Rane vratite na E06 i njome nastavite vožnju do Nacionalnog parka Saltfjellet-Svartisen.

Dio obalne ceste sjeverno od odvojka za Mo i Rana zove se Helgeland-Salten, tzv. zelena cesta. Posebna igra prirode, *Saltsraumen*, vidljiva je neposredno ispred Lødinga – vrtložna oluja s plimama i osekama. Svakih 6 sati voda nakupljena na "ušici igle" krči si put kroz morski tjesnac. Od Lødinga ima 43 km natrag do E06 kod Fauskea. Zanimljiva alternativa je put kroz Nacionalni park Saltfjellet-Svartisen.

Na visini polarnog kruga nalazi se drugi najveći norveški ledenjak. Do snažnog ledenjaka veoma je teško doći. Kod Skonsenga se neutvrđena cesta odvaja prema Svartisdalhytti. S druge strane polarnog kruga i granice stabala ovdje rastu samo nisko žbunje i mahovina. Kroz pustu visoku dolinu Saltfjella put vodi prema Rognanu na Saltdalsfjordu. Cesta prolazi uz istočnu obalu prema Fauskeu. Sada E06 vodi strogo u smjeru sjevera prema Ulsvågu gdje postoji mogućnost za skretanje u Skutvik, najvažniju luku za trajekte za Lofote.

NARVIK

Iz luke na Ofotfjordeni koja je cijelu godinu bez leda prevozi se švedska željezna ruda iz Kirune u cijeli svijet. Skladišta i uređaji za transport mogu se posebno dobro motriti s promatračnice Fagernesfjell (656 m). I iz Narvika isplovljavaju trajekti za Lofote. Kod Nordkjosbotna E08 se odvaja za Tromsø.

TROMSØ

Najveći sjevernonorveški grad ima blagu klimu. U Polarnome muzeju mogu se saznati zanimljivosti o međunarodnim polarnim ekspedicijama. Most Tromsøbrua, dugačak 1036 m, povezuje otočni grad s kopnom. Uz njega se nalazi simbol grada, Arktička katedrala sa šiljatim zabatima (1965.). Cesta E06 prolazi uz spektakularne fjordove.

ALTA

Mjesto na istoimenom fjordu središte je kulture Sama. Posebno vrijedi pogledati više od 2000 – 6000 godina stare crteže urezane u stijenu. Oni predstavljaju životinjske, lovačke i svakodnevne prizore te su svjetska kulturna baština. Dojmljiv je i do 500 m dubok i 15 km dugačak kanjon Alte. Kroz krajolik tundre, Finnmarksvidda, put vodi do lučkoga grada Hammerfesta za koji se odvaja cestica prema zapadu. Cesta E06 prolazi preko jedne visoravni; kod Olderfjorda se E69 odvaja prema Nordkappu.

NORDKAPP

Cesta vodi uz Porsangerfjord do pristaništa za trajekte Kåfjord. Trajekti voze u Honningsvåg na nordkapskom otoku Magerøyi. Odnedavna do otoka vodi i tunel. Kroz pusti krajolik put vodi prema platou na Nordkappu, cilju našeg putovanja.